ንምንታይ ድሕሪ ናጽነት ኤርትራ፣ ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ዘይቆመ? (ቀዳማይ ክፋል)

ጥሪ 5. 2012 ያሲን ዑመር -

ነዚ በዳህን ዕዙዝን ሕቶ'ዚ፡ ብዕግበትን ብብቕዓትን ንምምላስ፣ ንድሕሪት ምልስ ኢልካ ብውሕዱ ንክልተ ዓበይቲ ነንሓድሕዶም ዝተወሳሰቡ ኣገደስቲ ረቛሒታት ኣድቂቕካ ምምርማር የድሊ። ንሳቶም ከኣ፥ ንኣቀዋውማ መንግስቲ ኤርትራን፣ ንባህሪ መንግስታዊ ስልጣን ንበይኑ ብሒቱ ዝሓዘ ሓይልን ህ.ግ.ሓ.ኤ ዝምልከቱ'ዮም። ንኣቀዋውማ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ እትምርምረሉ፡ እቲ ብቐዳምነት ክትግንዘቦ ዝግባእ ኣገዳሲ ጒዳይ ሕጋውነቱ ስለ ዝኾነ፡ ቀዳማይ ክፋል'ዚ ዓንቀጽ'ዚ ኣብ ትሕቲ "ሕጋውነት መንግስቲ ኤርትራ" ዝብል ንኡስ ኣርእስቲ፡ መንግስቲ ኤርትራ ሕጋዊ መንግስቲ ምዃኑን ዘይምዃኑን ዝድህስስ ክኸውን'ዩ። ንባህሪ ህ.ግ.ሓ.ኤ ከይመርመርካ፡ ንምንታይ ድሕሪ ናጽነት ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ክቐውም ከም ዘይከኣለ ብግቡእ ንምግንዛብ'ውን ስለ ዘይከኣል፡ እቲ ዝስዕብ "ደሞክራሲያውነት መንግስቲ ኤርትራ" ብዝብል ንኡስ ኣርእስቲ ቀሪቡ ዘሎ ካልኣይ ክፋል'ዚ ዓንቀጽ'ዚ ብፍላይ ኣብ ባህሪ ህ.ግ.ሓ.ኤ ብምድሃብ፡ ነቲ ዝኽተሎ ዝነበረ ማርክሳዊ ስነ-ሓሳብን ኣሉታዊ ጽልዋኡን ከምኡ'ውን ነቲ ድሕሪ ናጽነት ኣብ መንጎ ላዕለዎት መራሕቱ ዝተጋህደ ምክፍፋልን፣ ዘኸተሎ ሳዕቤናትን ፍሉይ ቆላሕታ ሂቡ ዝድህስስ ክኸውን'ዩ።

እዚ መልእኽቲ'ዚ ኣንቀጽ'ዚ ከም'ቲ ዝተኣመቶ፣ ኣብ ኣንባቢ ብግቡእ ምእንቲ ክመሓላለፍ፡ ዝውቱር ዘይኮነ ቃል ትግርኛ ኣብ ዝተኸሰተሉ፡ ንእዝኒ ኣንባቢ ጋሻ ኰይኑ ከይዕንቅፍ ብመማዝንቱ እንግሊዝኛ ቃል ተሰንዩ ቀሪቡ ኣሎ። ብተወሳኺ፡ ኣብ መደምደታ ኣብ ክልቲኡ ክፋላት ዝተዘተየሉ ቀንዲ ነጥብታት፣ ኣገዳስነቱ ንምጒላሕ ተጸሚቑ ቀሪቡ'ሎ።

ሕጋውነት መንግስቲ ኤርትራ

ኤርትራ ናጽነታ ካብ እትጐናጸፍ ዕስራ ዓመታት ይሕለፍ ድኣ'ምበር፡ እቲ ክሳብ ሕጂ መንግስትዊ ስልጣን ንዕኡ ጥራይ ከም ዝብጽሖ ብሕታዊ ንብረት ንበይኑ ገቢቱን ካልኦት ተቐናቐንቲ ሰልፍታት ከይሻረኻኦ ብሕጊ ኣጊዱን፡ ብህዝቢ ከይተመርጸ ዓሚጹ ክገዝእ ዝጸንሐን፣ ገና'ውን ብሕጂ ከም ንጉሳዊ ቤተ-ሰብ፣ ንመዋእል ንሱ ጥራይ ንኽገዝእ ዝሕንሕን ዘሎን ሰልፊ፡ እቲ ከም መተካእታን መቐጸልታን ህ.ግ.ሓ.ኤ ኰይኑ ንኽገልግል ተሓሊኑ ብ1994 ብህ.ግ.ሓ.ኤ ዝቖመ ሰልፊ፣ ማለት እቲ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን (ህ.ግ.ደ.ፍ) ዝብል ስም ዝተጠመቐ ሰልፊ ጥራይ'ዩ። ህ.ግ.ሓ.ኤ ነቲ ኣብ ውሽጡ ብምስጢር እናተዋሰአ ወሳኒ ተራ ዝጻወት ዝነበረ ማሕበርነታዊ ሰልፊ፡ ኣብ መውዳእታ ሰማንያታት ማሕበርነታዊ ደንበ ፈሺሉ ብዘኽስር ኣገባብ ረሞቕ ኢሉ ምስ ፈረሰን: እቲ ዝምራሓሉ ዝነበረ ማርክሳዊ ስነ-ሓሳብ ከኣ፣ ብሳዕቤኑ ተኻዒቡ ምስ ተነጽገን፡ "ተልእኾኡ ኣብ እዋኑ ብግቡእ ፈጺሙ'ዩ" ብዝብል: ካብ ተሓታትነት ንምህዳም ዝቐረበ ምስምስ፡ ብዘይ ደቂቕ ገምጋምን ዕቱብ ነቐፌታን፡ ዝህውጽ ሕቶታት ከየልዕል ብተርባጽ ማንም ኣብ ዘይተጸበየሉ ተነቃፊ ወቕቲ (ድሮ ናጽነት) ብሃንደበት'ዩ ኣቕሂምዎ። ብሰሪ'ዚ ድሕሪ ናጽነት ንመጻኢ ህ.ግ.ሓ.ኤ ብዝምልከት፡ ካብ ግርህና ዝነቐለ "እዚ ውድብ'ዚ ኣብ ውሽጢ መሰጋገሪ መድረኽ ብዘይ ገለ ጥርጥር ብህዝቢ ዝተመርጸ ሕጋዊ ደሞክራስያዊ መንግስቲ ንምምስራት ድሕር ወይ ክምህ ከይበለ፡ ካብ ዝሓለፈ ጉድለታቱ ተማሂሩን ልቢ ኣዕቢዩን ብሓድሽ መንፈስን ብሓድሽ መልክዕን ተወዱቡ፣ ምስ ካልኦት መማዝንቱ ተወዳደርቲ

ሃገራውያን ሰልፍታት ዝዳረግ፣ ብጋህድን ብቕንዕናን ሓድሽ ፖለቲካዊ ሰልፊ ከቕውም'ዩ" ዝብል፣ ሓፈሻዊ ሰፊሕ እምንቶን ዓቢ ትጽቢትን'ዩ ኔሩ። ድሕሪ ናጽነት ከምዚ ዝኣመሰለ ኣዎንታዊ ተስፋ ኣብ መንጎ'ቲ ኣብ ውሽጢ ኰነ ኣብ ወጻኢ ዝርከብ ህዝብና ዓሲሉ ዝነበረ፡ ህ.ግ.ሓ.ኤ ንሓርነታዊ ቃልስና መርሒ ኣብ ዓወት ብምብጽሑ፡ ካብ ልባዊ ሓጐስን ሰናይ ትምኒትን ዝፈልፈለ ክኸሓድ ዘይከኣል፣ ክብ ዝበለ ኣኽብሮት ጥራይ ዘይኰነ፡ ምውቕ ዝበለ ተቐባልነት'ውን ኣጥሪዩ ብምንባሩዩ።

ይኹን'ምበር፡ ህ.ግ.ሓ.ኤ ድሕርቲ ናጽነት፣ ከምቲ ሰፊሕ እምንቶን ዓቢ ትጽቢትን ዝተነብረሉ፡ ካልእ ይትረፍ ኣብ ክንዲ ብመሰረት ውድባዊ ቅዋሙ (ኣብ ሰልሳይ ጉባኤኡ ብ1994 ንመበል ሳልሳይ ግዜኡ ዘጽደቖ)፡ ኵለን ተቐናቐንቲ ፖለቲካዊ ሰልፍታት ዝሳተፈኦ ናጻን ፍትሓውን ሃገርዊ ምርጫ ንምክያድ ሃገራዊ ጻውዒት ዝገብር፡ ህርፋን ስልጣን ኣሕደሩ ስልጣኑ ከይተበደሀ ምእንቲ ኸናውሕ፣ ብሕጊ ካልኦት ተቐናቐንቲ ሰልፍታት ከይቆማ ብምእጋድ፡ ድንብርጽ ከይበሎ ንዕኡ ዝትክእ ሰልፊ ጥራይ – ንህ.ግ.ደ.ፍ – ተኳይ'ዩ ኣቖመ። ህ.ግ.ሓ.ኤ ነዚ ሰልፊ'ዚ ንማለቱ (ሰልፊ ኣሎ ንኽበሃል) ተቐላጢፉ ዝመስረቶ፣ ከም ሓርነታዊ ግንባር መጠን ምስ ምጕንጻፍ ናጽነት ተልእኾኡ ስለ ዝፈጸመ፣ ህላወኡ ከም ፖላቲካዊ ሰልፊ ኰይኑ ንምቕጻልን ንመንግስታዊ ስልጣኑ ሕጋውነት ንምልባስን'ዩ። እንተ'ኾነ፡ ብሓድሽ ስም ምሉእ ብምሉእ እትውንኖን እትቆጻጸሮን ፖለቲካዊ ሰልፊ ብምምስራትካን፡ ብዕሊ ን'ኹሉ ኣብ ውሽጥን ኣብ ወጻእን ዝርከብ ሃገርዊ ዜጋ ኣብ ትሓቲ ጽላል ሰልፍኻ ጥራይ ክጥርነፍ ብምፍቃድካን፡ ንዘይሕጋዊ መንግስታዊ ስልጣንካ ፈጺሙ ሕጋውነት ኣየልብሶንዩ። ብኢደወነንካ ባዕልኻ ገባርን ሓዳግን ኰንካ፡ ንህዝብኻ ብጀካ ኣብቲ ንስኻ ዝመረቕካዮ ንረብሓኻ ዘገልግል ሰልፊ ጥራይ እንተዘይኰይኑ፡ ኣብ ካልእ ሰልፊ ከይጥርነፍ ምእጋድ ብርኡይ ብድዐ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ ንህዝብኻ ንዓኻ ንኸገልግል ከም ዝተፈርደ ምእዙዝ ጊልያ ጌርካ ምቝጻር እውን እዩ። ንህዝቡ ተማእዚዙ ከገልግል ዝግብኦ መንግስቲ፡ ብኣንጻሩ ብህዝቡ ተመሪጹ ከይተወከለ ብሓድሽ መለሳ ዘይብሉ መልክዕ ቀሪቡ ባዕሉ ንነብሱ "ህዝባዊ መንግስቲ" ብምስያም ብስም ህዝቡ ብጋህዲ ዝሽፍጥን ዝዕምጽን፡ ምስሉይ መንግስቲ'ምበር ሓቀኛ ሃገራዊ ይኹን ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ኣይኰነን። በዚ መሰረት'ዚ፡ ደሞክራሲያውነት መንግስቲ ህ.ግ.ደ.ፍ ኰነ ሃገራውነት ብልክዕ ክፍረርድ ዝከኣል፡ ብሕጋውነቱን ወኪልነቱን ከምኡ'ውን ብተግባራቱን ሜላታቱን'ምበር በቲ እንታይነቱ ንምሽፋን ንሰልፉ ዝሰመዮ ዘንጸባርቕ ስም ኣይኰነን። ንስም ህ.ግ.ደ.ፍ ቀሪብና ምስ እንግንዘቦ፣ ህ.ግ.ሓ.ኤ ኰነ ኢሉ ኣብ መጸውዒ ስሙ "ህዝባዊ ግንባር" ዝብላ ክልተ ህቡባት (*popular*) ቃላት ዝለቀበሉ፡ ነቲ ኣብ እዋን ብረታዊ ሓርነታዊ ቃልሲ ዘጥረዮ ተሰማዕነትን ዘሕደሮ ጽልዋን ግዜኡ ሓሊፉ ከይበረሰ እንከሎ፡ ከም ማግነት ሰሒቡ ኣብ ውሽጥን ኣብ ወጻእን ብርክት ዝበሉ ሰዓብቲ ንምምልማል ምእንቲ ክሕግዞ'ዩ። እተን ዝተረፋ "ደሞክራስን ፍትሕን" ዝብላ ክልተ ተፈተውቲ ቃላት፡ ነተን "ህዝባዊ ግንባር" ዝብላ ቀዳሞት ክልተ ህቡባት ቃላት ዝተወሰኽአን'ውን ህ.ግ.ደ.ፍ ብሓቂ ብደሞክራስን ብፍትሕን ዝኣምን ሰልፊ ስለ ዝኾነ ንእንታይነቱ ብልክዕ ንምንጽብራቕ ንኸገልግላ ኣይኰናን። እንተይ ድኣ፡ ኣጉል ዝኾነ ተስፋ ብምሃብ ሓቀኛ መልክዑ ንምኽዋል ንኸገልግላ ዝተለጠፋ ትርጉም ኣልቦ መጸበቕቲ ቃላት'የን።

ድሕሪ ናጽነት፡ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ብህዝቢ ዝተመርጸ ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ክሳብ ዝቐውም፡ ግዝያዊ መሰጋገሪ መንግስቲ ብምቛም መንግስታዊ ስልጣን ይሓዝ ድኣ'ምበር፡ ንዘልኣለም ገዛኢ ደሪቢ ኰይኑ ንኽገዝእ ዝኾነ ሕጋውዊ መሰል ኣይተዋህቦን። ኤርትራ ከም ሓዳስ ሃገር መጠን ድሕሪ ናጽነት ምጕንጻፋ፡ ክሳብ ኣብ ናጻን ፍትሓውን ሃገራዊ ምርጫ ብህዝቢ ዝተመርጸ ብሓቂ ነቲ ህዝቢ ዝውክል ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ዝቐውም፡ ግዝያዊ መሰጋገሪ መንግስቲ ከተቕውም ብርግጽ ወድዓዊ ኩነታት ዝጠልቦ ዝነበረ ኣድላዪ ስጕምቲ'ዩ። ስሊዚ፡ ህ.ግ.ሓ.ኤ ድሕሪ ናጽነት ንሓጺር ካብ ሰለስተ ዓመታት ዘይነውሕ መሰጋገሪ መድረኽ: መንግስታዊ ስልጣን ሒዙ ክጸንሕ ተደላዪ'ዩ ኔሩ

ጥራይ ዘይኮነ፡ ድሕሪ ምውጋድን ምፍራስን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ (ተ.ሓ.ኤ)፡ እቲ ንሓርነታዊ ብረታዊ ቃልሲ መሪሑ ኣብ ዓወት ዘብጸሐ እንኮ ጥርኑፍን ዕጡቕን ሃገራዊ ውድብ ንሱ ጥራይ ስለ ዝነበረ፡ ግዝያዊ መንግስቲ ኤርትራ ብእኡ ጥራይ ክቖውም ካልእ ኣማራጺ ዘይነብሮ ኩነት'ዩ እውን ኔሩ። ይኹን'ምበር፡ ህ.ግ.ሓ.ኤ ኪኖ መሰጋገሪ መድረኽ ኣብ መንግስታዊ ስልጣን ብዊንታኡ ንዘይተውሰነ ዓመታት ክጸንሕ፡ ዘቕርቦ ምስምስ ብዘየገድስ፡ ፈጺሙ ሕጋዊ ኣይኮነን። ካብዚ ዝተላዕለ፡ ካብተን ክሳብ ሕጂ ኣብ ሰልጣን ዝጸንሓለን ዕስራ ዓመታት፡ ብጀካ እተን ድሕሪ ናጽነት ዝሰዓባ ሰለስተ ዓመታት መሰጋገሪ መድረኽ (ካብ *1993-1997*)፡ እተን ዝተረፉ ዓመታት ብዓመጽ ድልየት ህዝቢ ዓምጺጹ ዝግዝኣለን ዘይሕጋውያን ዓመታት'የን።

ህ.ግ.ሓ.ኤ ኣብ እዋን መሰጋገሪ መድረኽ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምምስራት ዘደሊ ምሽብሻብ ከሳልጥ ሃገራዊ ሓልፍነት ተሰኪሙ'ኳ እንተነበረ፡ ንዝተሰከሞ ሃገራዊ ሓላፍነት ከምቲ ትጽቢት ዝተነብረሉ ብግብእ ኣየማለኣን። ኣብ መጀመርታ ተስፋ ዝህቡ ከም ምቛም ኣስናዳኢት ሽማግለ ሃገራዊ ምርጫ፣ ምንዳፍ ሃገራዊ ቅዋም፣ ከምኡ'ውን ምዕንባብ ናጻ ብሕታውያን ጋዜጣታት ዝኣመሰሉ ተርእዮታት ደሞክራስያዊ መስርሕ ንኸቕልቀሉ የፍቅድ ድኣ'ምበር፡ እዞም ኣዎንታዊ ተርእዮታት እዚኣቶም ካብ ቊጽጽሩ ወጻኢ ከይኖም ነቲ ከም ንጉሳዊ ስርዓት ኣብ መንግስታዊ ስልጣን ንዘንተ-እለት ንክጸንሕ ዝነበሮ ሕልሚ ከይብርዝሉ ኣዝዩ ስለ ዝሰግአ፡ ውልዕ ኢሎም ከም ዝጠፍኡ'ዩ ጌሩ። እቲ ነዞም ኣዎንታዊ ተርእዮታት እዚኣቶም ውልዕ ኢሎም ከም ዝጠፍኡ ንምግባር ተበላሒቱ ብተጐላባ ዝመሃዞ እከይ ተግባር፡ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ብዶባዊ ግጭት ኣሳቢቡ ዘየቕስን ኩናት ብምብራዕ፣ ኣብ ኣእምሮ ኤርትራዊ ዜጋ <u>መንፈስ ዕንዛይነት *(mentality of victimization)*</u> ምሕዳር'ዩ። መንፈስ ዕንዛይነት ዘሕደረ ዜጋ፡ ንህዝቡ ዝወርዶ ዘሎ ሓሳረ-መከራ ምንጩ ግዳማዊ ተጻብኦታት'ዩ ኢሉ ስለ ዝኣምን፡ መረርኡ ኰነ ተቓውሞኡ ኣንጻር'ቲ ዝብድሎ ዘሎ ሓቀኛ በዳሊ ማለት ኣንጻር'ቲ ብዓመጽ ብህዝቢ ከይተመርጸ ዝገዝኦ ዘሎ ስርዓት ኣየቕነዖን'ዩ። ካብዚ ሓለፉ'ውን ሓንሳእ ሃዋህው ኩናት ምስ ሰፈነ፡ ነቶም መንግስቲ ኤርትራ ብጉልባብ ድሕነት ሃገር "ኣብ ህጹጽን ዘይርጉእን ኩነታት ሕቶ ደሞክራሲ ምልዓል እዋኑ ኣይኮነን" ብዝብል ምኽኒት ደሞክራሲያዊ መስርሕ ንምዃላፍ ዝወሰዶም ዓንቀፍቲ ስጕምታት፡ ዕላምኦም ብሓቂ እንታይ ምዃኑ ንኽመምዮ ኰነ ንኽስተውዕሎ ይእግሞ'ዩ። ገለ ካብቶም መንግስቲ ኤርትራ ደሞክራሲያዊ መስርሕ ንምዃላፍ ዝወሰዶም ዓንቀፍቲ ስጕምታት፡ ንኣብነት፥ ከም ንሃገራዊ ምርጫ ንዘይተወሰነ እዋን ምምሕልላፍ፣ ቅዋምን ደንብን መንግስቲ ከይጸደቐ ተወንዚፉ ከም ዝጸንሕ ምግባር፣ ኣገልግሎት ዜና ዝህባ ናጻ ብሕታውያንብትካላት ክሳብ ፍቓድ ዝወሃበን ምእጋድ፣ ከምኡ'ውን ተቐናቐንቲ ፖለቲካዊ ሰልፍታትን ዘይመንግስታዊ ህዝባዊ ትካላትን ብዕሊ ከይቆማ ዕድል ምኽላእ ዝኣመሰሉ'ዮም። እዞም ዓንቀፍቲ ስጕምታት እዚኣቶም፡ ብርኡይ ደሞክራሲ ንኸይጥጥዕ ዝዕንቅጹ ብፍላጥ ዝተውስዱ መንግስታዊ ምትንኻላት'ኳ እንተኾኑ፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር-ለኸ ሻቕላን ስግኣትን ዝሰፈኖ ሃዋህው ኩናት ስለ ዝተተግበሩ፡ ምስቲ ልዑል ኣገዳስነቶምን ኣሉታዊ ሳዕቤናቶምን ዝዳረግ እቓልቦ ኣይተዋህቦምን።

ኣቓልቦ ኣይተዋህቦምን ጥራይ ዘይኮነ፡ መንግስቲ ኰነ ኢሉ ተረሲዖም ከም ዝተርፉ ንምግባር "ዶብና ብኣህጉራዊ ሽማግለ ዶብ ይግባይ ዘይብሉ ፍርዲ ተዋሂብዎ ክንሱ፡ ኢትዮጵያ ኣፍደገ ባሕሪ ንምርካብ ሕልሚ ስለ ዘለዋ ከም መንቀል ነገር ንኽትጥቀመሉ፣ ኣብ ግብሪ ንኸይተውዕሎ ተዕጠጢ ኣላ" ብምባል፡ ነጋሪት ኩናት መዓልቲ-መጸ እናሃረመ ንኣዋጅ ሃገራዊ ኣግልግሎት መጢጡ ደረት ግዜ ዘይብሉ ቀዋሚ ኣገልግሎት ከም ዝኾውን ጌርዎ'ሎ። ብሓቂ ግን እቲ ንኣዋጅ ሃገራዊ ኣገልግሎት ቀዋሚ ኣገልግሎት ከም ዝኾውን ዝደልየሉ ምኽንያት፡ ኢትዮጵያ ንወደብ ዓሰብ ከይትጐብጣ ርኡይ ዝኾነ ስግኣት ስለ ዘሎ ዘይኮነ፡ እንታይ ድኣ ብሓንቲ እምኒ ብሓንሳእ ክልተ ኣዕዋፍ ንምቕታል ሰለ ዝደለየ እዩ። ንሱ ድማ፥ በቲ

ሓደ ሸነኽ ነቲ ካብ መንእሰያት ኣንጻር ስርዓቱ ክለዓል ዝኽእል ንደሞክራሲ ዝጠልብ ተቓውሞታት ከይተበገሰ እንከሎ በሊልካ ብኣግኡ ንምምካን፣ በቲ ኻልእ ሸነኽ ከኣ ነቲ ብኣባላት ሰልፉን ሰበ-ስልጣን መንግስቱ ዝውነናን ዝእለያን ትካላት ዝከናወን ዘሎ ንረብሓኡ ዘገልግል ቍጠባዊ ውጥናት ብዘይተኸፍለ ጉልበት ንምስላጥ ኢዩ። እቲ ሓቂ ከምዚ ዝተገልጸ ይኹን ድኣ'ምበር፡ እቲ ኣብ ውሽጢ ዘሎ ህዝብና "ሃገርና ብጻዕርና ከይንሃንጽ፡ ኣንጻርና ብጐረቤት ሃገርና ንኽይንቐስን ኣብ ርእሲ ኲናት ምእዋጁ፡ ብዓብለቲ ዓበይቲ ሃገራት ዓለም (ኣመሪካን ሰዓብታን) ካብ ሓሰድ ዝተበግሰ ከም ቍጠባዊ እገዳ ዝኣመሰለ ቀጻሊ ባዕዳዊ ተጻብኦታት የጓንፈና ኣሎ" ብዝብል ፕሮፖጋንዳ ይታለል ስለ ዘሎ፡ ንሕቶ ደሞክራሲ ካብ ኣእምሮኡ ፈጺሙ'ኳ እንተዘይሰወሮ፡ ንግዜኡ ከም ዝድጐሎ ጌርዎ ኣሎ። ነዚ ክውንነት'ዚ ንምብራህ ንኣብነት፡ ንሓንቲ ኣብ ኣስመራ ዝቐመጣ ሓበሬታአን ካብ ረድዮ ድምጺ ሓፋሽን ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራን ቲቪ ኤረን ጥራይ ዝረኽበኦ ኣደ፡ ኤርትራ ንምንታይ ብሕቡራት ሃገራት ቍጠባዊ እገዳ ተበይንዋ? ዝብል ተራ ሕቶ ምስ እተቐርበለን፡ እቲ ካብአን እትረኽቦ መልሲ ብዘይጥርጥር፡ "መንግስትና ኣብ መትከል ናጻ ፖለቲካዊ መስመሩ ተመርኩሱ፡ ጽፉፍ መንግስታዊ ቍጠባዊ ውጥን ብምውጻእ ሃገርና ብዘይ ዕዳ/ወጻኢ ብጽፍራ ፋሕተር እናበለት ቍጠባኣ ብዘደንቕ ፍጥነት (ካብ ዓለም ምሉእ ቀዳመይቲ ኰይና) ከም ዝምዕብል ይገብር ስለ ዘሎ፡ ሃጸያዊት ኣመሪካ ዓይና ምግባር ኣብይዋ ዘይተዓብለለትላ ተቐይማ ብምሕሳድ ብዝኣለመቶ ውዲት ኢዩ" ዝዓይነቱ መልሲ'ዩ። እዚ መልሲ'ዚ፡ ኤርትራ ድሕሪ ናጽነት ዘጋጥማ ዘሎ ከሉ ዓይነት ጸገማት ንግዳማዊ ተጻባኣ ዘሳብብ፡ ሓደ መርኣያ እቲ ኣብ መንጎ ህዝብና ሰፊኑ ዝርከብ ስርዓት ህ.ግ.ድ.ፍ ዘስረጸ መንፈስ ዕንዛይነት'ዩ።

ዝኾነ-ኾይኑ፡ ፍትውቲ ሃገርና ኤርትራ ዝሓለፈ ናይ መግዛእታዊ ቍስላ ከየሕወየትን ከም ዕሸል ሃገር መጠን እግሪ ተኺላ ከይደልደለትን፡ ፈለማ ምስ የመን ብሰበብ ደሴታት ሓኒሽ ፣ ጸኒሓ ኸኣ ምስ ኢትዮጵያ ብሰበብ ዋንነት ባድመ ፣ ኣብ ዘየድሊ ብሰላምን ብልዝብን ክፍታሕ ዝግበኦን ዝኽእልን ኣብ ሓሸውየ ኲናት ዝኣተወት ተገዲዳ ዘይኮነት፡ ብሰንኪ ዓንዳሪ ወተሃደራዊ ዝንባለ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ'ያ። ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ምስ የመንን ኢትይጵያን ኣብ ልዕሊ ምንቛቱ፡ ምስ ጅቡቲ ብሰበብ ደረት ዱብ ከምኡ'ውን ምስ ሱዳን ብሰበብ ምልመላ ተቓወምቲ ስለ ዝተጐናፈጠ፡ ኣብ ርእሲ'ቲ ንመባእታዊ ሰብኣዊ መሰላት ዜጋታቱ ከይተረፈ ብምግሃሱ ብዓለሙ ተኻዒቡ <u>"ሰሜን ኮርያ ኣፍሪቃ"</u> ዝብል ቅጽል ስም ምጥራዩ፡ ንሰላምን ርግኣትን ቀርኒ ኣፍረቃ ዝህውኽ <u>"ነግራም ቀርኒ ኣፍሪቃ"</u> ዝብል ቅጽል ስም'ዩ ወሲኹ። ካብዚ ሓሊፉ'ውን፡ ብዘይ ሕማሙ ብምርሳን ተሓላቒ ያኢ ሕሰም ሶማል ኰይኑ፡ "ጸላኢ ጸላኢኻ ፈታዊኻ" ካብ ዝብል ማክያቨላዊ ክፉእ ሜላ ተበጊሱ፣ ንመግስቲ ኢትዮጵያ ንምጽራር ንኣልሸባብ ብምድጋፉ፡ ንፍተውቲ ሃገርና ኤርትራ ኣብ ትዓኰሉ ተኣፋፊ ዕድመኣ ንመጀመርታ ግዜ ኣብ ኣፍሪቃ (ድሕሪ ዓሌታዊት ደቡብ ኣፍሪቃ) ብሕቡራት ሃርራት ዓለም ቍጠባዊ እገዳ ዝተበየና ሃገር ከም ትኸውን ብምግባር የሳቕያ ኣሎ። ስለዚ፡ እቲ ቀንዲ ንሃገርና ኤርትራ ኣብ እገዳ ዘብጽሓ ጠንቂ፡ ግዳማዊ ረቛሒ (ንኣብነት፡ ተጻብኦ ሃጸይነት ኣመረካ) ዘይኰነ፡ ውሽጣዊ ረቛሒ ማለት፣ ስርዓት ህ.ግ.ድ.ፍ ካብ ወተሃደራዊ ዕንደራን ሕልሚ ኣምባገነንነት መራሕቱን ዝመንጨወ ግጉይ ሜላ ወጻኢ ኢዩ።

ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ነቲ ኣብ ወጋሓታ ናጽነት ዝተኸሰተ ተስፋ ዝነበሮ ደሞክራሲያዊ መስርሕ ስጉም ከየበለ ዝቐጸዮ፡ ኣቐዲሙ ክጥቀስ ከም ዝጸንሐ በቲ ኰነ ኢሉ ባዕሉ ዝፈጠሮ መንፈስ ዕንዛይንት ኣመኻንዩ እዩ። ይኹን'ምበር፡ ነዚ ጕዳይ'ዚ ብዝምልከት ነቲ ደገፍቲ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ንምንታይ እቲ ተጀሚሩ ዝነበረ ደሞክራሲያዊ መስርሕ ተጐናዲቡ ሓደ ሰልፋዊ (ውልቀ-ምልካዊ) ስርዓት ክቐውም ከም ዝተደልየ ዘቕርብዎ ምጕት ምስ እንግንዘብ፥ "ልኡላውነትን ናጽነትን ሃገርና ኣብ ሓደጋ ኣብ ዝወደቐሉ ኣዝዩ ጽንኩር ኩነታት፡ ሕቶ ደሞክራሲ ምልዓል እዋኑ ኣይኰነን፣ ሕቶ ደሞክራሲ ብግቡእ ዝምለስን ብኣድማዕነት ኣብ ግብሪ ዝውዕልን ፍርያም ውጽኢት ዝርከቦን ኣብ ህጹጽ

ኩነታት ኩናት ዘይኮነ፡ ኣብ ርጉእ ኩነታት ሰላም'ዩ፣ ስለዚ፡ ሕቶ ደሞክራሲ ክሳብ ባዕላውን ወድዓውን ኩነታቱ በሲሉ ዝናስብ (*conducive*) ሃዋህው ዝነግስ ተውንዚፉ ክጸንሕ ኣሎዎ።" ዝብሉ መጐተታት ኣቕሪቦም ክምጕቱ ንዕዘብ። ምስዚ ምጕቲ'ዚ ብምትእስሳር፡ ንዘይሕጋዊ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ሕጋውንነት ንምልባስ፡ ነቶም ብትርን ብኒሕን ዝጣበቑሎም ክልተ ኣከራኽርቲ ጕዳያት— ሃገራዊ ኣገልግሎትን ቀረጽ ክልተ ካብ ሚእትን – ምስ እንግንዘብ ድማ፡ ደገፍቲ ህ.ግ.ደ.ፍ "ድሕነት ሃገር ካብ ሕቶ ደሞክራሲ ስለ ዝዓዝዝ፡ መንግስቲ ኤርትራ ነቲ ብግጭት ዶብ ኣመኻኒኻ ወደብ ዓሰብ ንምጕባጥ ብስርዓት ወያነ ዝተበገሰ ወራር ብትብዓት መኪቱ ንምፍሻል፡ ድሕነት ሃገርናን ናጽነትናን ክዕቅብ ብዝነኣድ ውሕልነትን ፍጥነትን "ሃገራዊ ኣገልግሎት"ን "ክልተ ካብ ሚእቲ ቀረጽ"ን ኣዊጁ ኣብ ግብሪ ምውዓሉ፡ ንልዑል ብልሃቱን ረዚን ሓልዮቱን ዘረጋግጽ ህያው ምስክር'ዩ" ብምባል ይጣበቑሉ። ንጥብቅነኦም ብግቡእ ንምርዳእ፡ ንስነ-መጐቶም (*logical argument*) ቅርብ ኢልና ምስ እንስተውዕለሉ፡ ስነመጎቱ (*its logic*) "ብዘይ ሃገር ናጽነት፣ብዘይ ናጽነት ከኣ ደሞክራሲ የለን።" ኣብ ዝብል ልባወ (*rationale*) ዝተምርኰሰ ምኻኑ'ና እነስተውዕል። እዚ ልባወ'ዚ ግን፡ ብሓቂ መወዳእታ ዘይብሉ "ሃገራዊ ኣግልግሎት"ን ዘይሕጋዊ "ቀረጽ ክልተ ካብ ሚእቲን" ንምእዋጅ ዝድርኽ ብቑዕ መመኽንታ (*justification*) ድዩ? እቲ ብግጭት ዶብ ተመኻንዩ ብስርዓት ወያነ ዝተበገሰ ወራር ዝተባህለኸ ብሓቂ ብግጭትን ዶብ ብስርዓት ወያነን ዝበተገሰን ድዩ? ንምኻኑኸ፡ ሕቶ ደሞክራሲ ምስ ተመለሰኸ ሓድሽ ፖለቲካዊ ኩነታት እናተቛረነ፡ ብዊንታ ገዛኢ ሓይሊ (ሰርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ) ንህዝቢ ከይተወከስካ ንዘይተወሰነ እዋን ክውንዘፍ ዘሎዎ ጕሲኻ እትሓልፎ ዘየገድስ ጕዳይ ድዩ?

ብርግጽ፡ እቲ "ብዘይ ሃገር ናጽነት፣ ብዘይ ናጽነት ከኣ ደሞክራሲ የለን።" ዝብል ልባወ፡ ኣድማሳዊ (*universal*) ሓቅነት ዘሎዎ ልባወ'ዩ። እንተኾነ፡ "ሓባል መጠመቲኣ ትኰሓል" ከም ዝበሃል፡ ደገፍቲ ህ.ግ.ድ.ፍ ነዚ ረዚን ልባወ'ዚ ኣብ ዘይቦትኡ ከጸባብቑ ዘዘውትርዎ ዘሎዉ፡ ነታ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ኣብ ስልጣን ካብ ዝመጽእ እትሒዙ ብዝተኸተሎ ግጉይን ፋሽልን ኣመሓዳድራ፡ ንጥዑይ ዝነበረ ኣዒንታ ብሓበላ ዝሸፈና ሃገርና፡ ኹሕሊ ኩሒሎም ብምቍንጃው ካብ ዓይኒ ጠማቲኣ ዝኽውልዎ ስለ ዝመሰሎም'ዩ። ካብዚ ሓሊፉ ካልእ ዝጭበጥ ጭብጢ የብሉን። ሃገርና ናጽነታ ዝተጐናጸፈት ብትኳቦ ዘይኮነ፡ ሰላሳ ዓመታት ብዝወሰደ ሰፍ ዘይብል መስዋእቲ ህይወትን ብርሰት ንዋትን ምምህማን ባህልን ምብትታን ስድራቤታትን፣ ምምዝባልን ምስዳድን ኣሽሓት ዜጋታትን ዝተኸሰሮ፡ መሪርን ጽንክርን ዕጥቃዊ ሓርነታዊ ገድሊ ምኻኑ ንኹሉ ሃገራዊ ዜጋ ብሩህ'ኳ እንተኾነ፡ ንስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍን ደገፍቱን ግን እዚ ከቢድ ክሳራ'ዚ ስለ ዘይተሰቀሮም፡ ሃገርና ብግስ ከይበለት ምስ ኩለን ጎረባብቲ ሃገራት ህውከት (ጋሮ) ፈጢራ እንደገና ኣብ ደማዊን ኣዕናዊን ኩናት ምምላሳ ቅጭጭ ኣይበሎምን ዘሎ። በዚ ዝኣክል፡ ድሕሪ ናጽነት ሃገርና ድሕነታ ኣብ ሓደጋ ዝወደቐ፡ ብኣረኣእያኦም ብስርዓት ወያነ ሃንደበት ብዘይ ገለ ሰበብ ስለ ዝተወረረት'ምበር ካልእ ጣጣን እንታን የብሉን። እዚ ግን ሓቅን ጣቋን ዘሎዎ ኣይኮነን። እቲ ብምስሕሓብ ዋንነት ባድመ ተሳቢቡ ምስ ኢትዮጵያ ዝተባርዐ ብግጭት ዶብ ዝፍለጥ ኩናት፡ ውሽጠ-ውሻጠኡ ንዝይፈልጥ ከምኡ'ኳ እንተመሰለ፡ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ነቲ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምምስራት ተጀሚሩ ዝነበረ ተስፋ ዝህብ ደሞክራስያዊ መስርሕ ብምጕንዳብ፡ ስልጣኑ ንምንዋሕ ተበላሒቱን ኰነ ኢሉን ባዕሉ ዘባርዖ ኩናት'ዩ። እዚ ሓቂ'ዚ፡ ኣብ መጀመርታ ማለት ኣብቲ ግጭት ዶብ ምስ ኢትዮጵያ ዝተላዕለሉ እዋን፡ ዝበዝሕ ሃገራዊ ዜጋ ነገራቱ ጋን ኰይንዎ ብምድንጋጽ ካብ ሃገራዊ ፍቕሪ ዝተላዕለ ንስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ እኳ እንተደገፈ፡ ግዜ ብዝኸደ ነቲ ዶባዊ ግጭት መንን ንምንታይን ከም ዘሳወሮን ዘበገሶን ኲልዕ ኢሉ በሪህሉ'ዩ። በሪህሉ'ዩ ጥራይ ዘይኮነ'ውን፡ መራሕቲ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ (ብፍላይ ከኣ ጃንዳ ኢሳያስ) ብልዝብ ምፍትሑ ንዘይተርፎ፡ ነቲ ዶባዊ ግጭት ኣጋኒንኖምን ኣታሊሎምን ብጐነጽ ክፈትሖዎ ብምምጥጣር፡ ንዘይተጸብጸበ ቍጽሪ ውጉኣትን ስንኩላንን ገዲፍካ፡ ካብ 60 ሽሕ ንላዕሊ ስውኣትን ካብ 100 ሽሕ ንላዕሊ ካብ

መነባርሮኦም ዝተማዛበሉ ሰለማውያንን ዘኸተለ (ምስቲ ንናጽነት ኣብ ውሽጢ ሰላሳ ዓመታት ዝተኸፍለ ክሳራ ዝማዓራረ) ክውገድ ዝከኣል ዝነበረ ኣዕናዊ ኲናት ብምስዋሮም፡ ብመዓልቱ ኣብ ቅድሚ ሕጊን ህዝብን ቀሪቦም ብሓላፍነት ሓደብሓደ ክሕተትሉ ምኽኖም ዘማትእ ኣይኮነን። **ምኽንያቱ፡ ተግባሮም ብሃገራዊ ክሕደትን ብርሰትን ህልቀትን ዘኽስስ ዓቢ ታሪኻዊ ገበን ኢዩ።**

ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ኣብ ፈለማ ኲናት ይተጀመረሉ፣ (ኢትዮጵያ ሰፊሕ ጸረ-መጥቃዕቲ ቅድሚ ምክያዳ)፡ ካብቲ ብወተሃደራዊ መጥቃዕቲ ዝሓዞ ስፍራታት (ብሕልፊ ኸኣ ካብ ባድመን ከባቢኡን) ክስሕብ ብኣግኡ’ኳ ጸውዒት ሰላም ብኣመሪካን ሩዋንዳን እንተቐረበሉ፡ **“ካብ ዝሓዝናዮ ስፍራታት ንለቕቕ ማለት ጽሓይ ብምብራቕ ክትዓርብ’ያ ማለት’ዩ ”** ኣብ ዝብል መራሕ ሃገር (ፕረስደንት ኢሳያስ ኣፍወርቂ) ጸኒሑ መስሓቕ ሸራፋት ዝኾነ ትምክሕታዊ መርገጺ ተመርኲሱ ከኒቡ ከብቅዕ፡ ድሓር ኢትዮጵያ በቲ ዘካያደቶ ዘየድሊ ኣሽሓት ካብ ሰራዊታ ዝሃለቕሉ ዕውት ጸረ-መጥቃዕቲ፡ ንኹሉ ዘከራኽር ዝነበረ ኾና ዶብ መሬት ኤርትራ ኣትያዶ ኣብ ትሕቲ ምሉእ ቊጽጽራ ኣእትያ ንቕድሚት ክትምርሽ ምስ ጀመረት፡ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ **ተጓይዩ ን“ስምምዕ ኣልጀርስ ” ብምቕባል፡ ብኽብረት ገዲፉ ብሕስረት ካብ ዶብ ን25 ኪሎ ሜትር ርሒቑ ንኽዓርድ ንዝጠልብ ስምምዕ ከይፈተወ ፈሪሙ፡ ንዶባዊ ግጭት ብኣማላድነት (ብዳኝነት) ኣህጉራዊ ቤት ፍርዲ ድሕሪ ማይ ኣብ በዓቲ ብሰላም ክፈትሖ ወሲኑ።** ስለዚ፡ እቲ “ብዘይ ሃገር ናጽነት የለን” ዝብል ብደገፍቲ ህ.ግ.ድ.ፍ ዝቐረበ ልባው፡ ነቲ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ባዕሉ ዘባርያ ኲናት ከም ገልባብ ተጠቒምካ፡ በቲ ሓደ ሸነኽ “ድሕነት ሃገርና ኣብ ሓደጋ ወዲቑ እንከሎ ሕቶ ደሞክራሲ ምልዓል እዋኑ ኣይኮነን” ብዝብል ምጉት ንገርሂ ልቦም ብምህማል፡ ንዕድመ “ሃገራዊ ኣገልግሎት” እናመጠጥካ ንምንዋሕ፣ በቲ ኻልእ ሸነኽ ከኣ፡ ንሕቶ ደሞክራሲ ሓንሳእ ኣመኻኺኻ ምስ ተወንዘፈ፡ ካብ ንውሓት ግዜ ዝተላዕለ ብእኡ ኣቢሉ ንሓውሩ ቅሂሙ ብምትራፍ፡ ንዘልኣለማዊ ምልካዊ ስርዓት ጥጡሕ መንገዲ ንምጽራግ፣ ዝቐርብ ዘሎ ዘይረብሕ ምኽኒት ምስሉያትን ተበለጽትን’ዩ።

ኣምር ናጽነት ንሃገር ማለት ነቲ ብባንዴራን ዶብን ዝልለ ህይወት ዘይብሉ መሬታውን ባሕራውን ሰማያውን ልኡላዊ ግዝኣት ጥራይ ፈልዩ ዝምልከት ጸቢብ ኣምር ኣይኮነን። ኣምር ናጽነት ኣብ ሃገር ጥራይ ከይተሓጽረ፡ ብቐንዱ ንጕይታን ዋናን እታ ሃገር፣ ማለት ነቲ ዝተፈላለያ ብሄራት ዝሓቖፈ ትንፋስ ዘሎዎ ህያው ፍጡር፣ ማለት ነቲ መሰሉን ክብሩን ማንም ክግህሶ ዘይግባእ ህዝቢ እውን ዘጣምር ሰፊሕ ኣምር’ዩ።ሃገርና ኤርትራ ካብ ኣርዑት ባዕዳዊ መግዛእቲ ተገላገላ ናጽነታ ብምጕንጻፍ ልኡላውነታ ተረጋግጽ ድኣ’ምበር፡ ህዝባ ጌና ናጻ ስለ ዘይወጽአ ናጽነታ ብኹለንትናኡ ዘይተማልአ ፍርቂ ናጽነት’ዩ እንተተባህለ ርኡይ ሓቂ’ምበር ምግናን ኣይኮነን። ኣብዚ ኣብ ካልእ ከይሰገርካ ዋሕ ኢሉ ክበርህ ዘሎዎ ጀውሃራዊ (ሕመረታዊ) ነጥቢ ኣሎ። ንሱ ድማ፥ **ናጽነት ብቐንዱ ኑቲ ህዝቢ ዝምልከት ሰፊሕ ኣምር’ዩ ክበሃል እንከሎ፡ ብልክዕ እንታይ ማለት ምኳኑ ንኹሉ ብሩህ ክኸውን ከም ዘሎዎ’ዩ።** ህዝቢ ሓንቲ ሃገር ናጻ’ዩ ዝብሃል፡ መንግስቲ እታ ሃገር ብሃገራውያን ዜጋታት ዝቖመ ብምኳኑ ጥራይ ዘይኮነ፡ እቲ መንግስቲ’ታ ሃገር በቲ ህዝቢ ካብ’ቲ ህዝቢ ዝተመርጸን፡ ንረብሓ’ቲ ህዝቢ ዝከላኸልን፡ ነቲ ህዝቢ ዘገልግልን ምስ ዝኸውን’ዩ። ብህዝቢ ዝተመርጸን ንህዝቢ ዝውክልን ህዝባዊ መንግስቲ ዘሎዋ ሃገር፡ ንኲለን ኣብቲ ሃገር ዘሎዋ ብሄራትን ሃይማኖታትን ኣውራጃታትን ንዝኾነ ወገን ከየንነየትን ከየዳለወትን ከይገለለትን እተሳትፍ ሓቛፊት ሃገር’ያ ።ብተውሳኺ፡ ንረብሓ ህዝባ ዝከላኸል ቅዋምን ሕግን፡ ከምኡ’ውን ንህዝባ ዘገልግል ሰልፍታትን ማሕበራትን ኣብ ርእሲ ምህላዋ፡ ሰለስቲኡ ጨናፍራት መንግስታ – ፈጻሚ ኣካልን ሓጋጊ ኣካልን ፈራዲ ኣካልን – ነንሕድሕዱ ዝቀያየድን ዝተሓላሎን ርእሱ ዝኸኣለ ናይ ገዛእ-ርእሱ መንግስታዊ ስልጣን ኣሎዎ። ኲሉ ስልጣን መንግስቲ ከም ስልጣን ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ፡ ኣብ ኢድ ሓደ ውልቀ-ሰብ (መራሕ ሃገር) ጥራይ ዝተጠቕለለ ስለ ዘይኮነ፡ እታ ሃገር ብዊንታን ወስታን ሓደ ውልቀ-ሰብ (መራሕ ሃገር) ክብ ወይ ግብ ኣይትብልን ኢያ።

ከምኡ'ውን፡ ተዋጋኢ ኰነ ናይ ጸጥታ ሰራዊታ ካብ እደያ (ጣልቃ) መራሕ ሃገር ናጻ ሰለ ዝኾነ፡ መራሕ ሃገር ንተጻባእቱ ንምጽናት ዝጥቀመሉ መሳርሒ ኣይኰነን። ኣብ ልዕሊ'ዚ፡ እቲ ማዕከናት ዜና ናይታ ሃገር ካብ ቍጽጽር መንግስቲ ወጻኢ ብምዃኑ፡ መንግስቲ ንሓቂ ንምድባቕ (ንምድባይ) ዲል ኣይህብን ኢዩ – ማለት ከም ማዕከናት ዜና ህ.ግ.ደ.ፍ ንሓቂ ነገልግል ብዝብል ግብራውነት ዘይብሉ ባዶ ጭርሖ ንሓቂ ንምሽፋን ኣየገልግልን'ዩ። ካብዚ ብዘይፍለ፡ እቲ ንረብሓ ህዝቢ ንምክልኻል ዝጸደቐ ቅዋምን ሕግን፡ ንዘይገሃስ ሰብሃዊ መሰላትን ክብርታትን ናጽነታትን ዜጋታታ ኣብ ርእሲ ምርግጋጹ፡ኣብታ ሃገር ስርዓትን ቅጥዕን ኣብ ምስፉን ከይተወሰነ ሰላምን ቅሳነትን እውን ሰለ ዝፈጥር፡ ህዝቢ ናይቲ ሃገር ኣብቲ ካብ ኢድ መንግስቲ ናጻ ዝኾነ ቍጠባ ናይታ ሃገር ብትግሃት ብምንጣፍ፡ ራህዋን ብልጽግናን ዝነገሳ ስልጥንቲ ሃገር ንምህናጽ ገፊሕ በሪ'ዩ ዘርሑ።

ኣቐዲሙ ክግለጽ ከም ዝጸንሐ፡ ናጽነት ህዝቢ ዝረጋገጽ እታ ናጽነታ ዝተጓናጸፈት ሃገር ህዝባዊ መንግስቲ ምስ እተቐውም ጥራይ ስለ ዝኾነ፡ ህዝባዊ መንግስቲ ንክቐውም ብቐዳምነት እቲ መንግስታዊ ስልጣን ሒዙ ዘሎ ሓይሊ ብመትከል ብደሞክራሲ ዝኣምንን ብግብሪ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ንምትካል ኲሉ ዘድሊ ዘበለ ረቛሒታት ዘማልእን (ንኣብነት፡ ምምስራት ናጻ ተወዳደርቲ ሰልፍታት፣ናጻ ናይ ዜና ኣገልግሎት፣ ምጽዳቕ ቅዋምን ሕግን ወዘተ.) ክኸውን ኣሎዎ። ብኻልእ ኣበሃህላ፡ ውልቃዊ ኰነ ህዝባዊ ናጽነት ደሞክራሲ ከይነገሰ ናብ ክውንነት ክልወጥ ኣይክእልን ኢዩ። በዚ ዝኣክል፡ ናጽነትን ደምክራስን ዘይነጻጸሉ ክልተ ገጻት ሓደ ተምሳል ኢዮም። ስለዚ፡ ሕቶ ደሞክራሲ ከምቲ ደገፍቲ ህ.ግ.ደ.ፍ ንዕምሪ ስርዓት መንግስቶም ንምንዋሕ ዝጣበቐሉ፡ ንዘይተውሰነ እዋን ዝውንዘፍ ዘይኰነ፡ ኣብ ውሽጢ'ቲ "ዘየላቡ ጽንኩር ኩነታት" እናተባህለ ንዕስራ ዓመታት መመላእታ ዝተመጠጠ ወቕቲ፡ ክትግበር ዝነበሮን ሕጂ'ውን እንተኾነ ዘሎዎን ይጽናሓለይ ዘይበሃል ንህይወት ነፍስወከፍ ኤርትራዊ ዜጋ ብቐጥታ ዝትንክፍ ውዕዉዕ ሃገር-ለኸ ጕዳይ እዩ። ክንዲ ዝኾነ፡ ነፍስወከፍ ኤርትራዊ ዜጋ በቲ ንሕቶ ደሞክራሲ ንምርስሳዕን ንምድባይን ብስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍን ደገፍቱን ዝቐርብ ምስምሳት ከይተሃመለን ከይተደናገረን፡ ደሞክራሲ ኣብ ሃገርና ኤርትራ ንኸሰፍን በብዓቕሙን በብዘለዎን ክቃለሰሉ ይግባእ።

እቲ "ብዘይ ሃገር ናጽነት፣ብዘይ ናጽነት ከኣ ደሞክራሲ የለን" ዝብል ኣቐዲሙ እተጠቕሰ ብደገፍቲ ህ.ግ.ደ.ፍ ዝቐረበ ልባወ ዝጭበጥ መርትየ ስለ ዘይብሉ፡ ንብይናት መወዳእታ ዘይብሉ "ሃገራዊ ኣግልግሎት"ን ዘይሕጋዊ "ቀርጽ ክልተ ካብ ሚእቲን" ንምእዋጅ ዝድርኽ ብቑዕ መመኽነታ ኣይኰነን።ምኽንያቱ፡ ከምቲ ደገፍቱ ዝብልዎ፡ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ "ሃገራዊ ኣገልግሎት"ን "ቀረጽ ክልቲ ካብ ሚእት"ን ዝበየነ፡ ብሓቂ ናጽነት ሃገር ንምዕቃብን ቍጠባ ሃገር ንምህናጽን ዘይኰነ፡ ነቲ ካልእ ብደገ ዘይርአ ዝተኸወለ ሸቶኡ ንምውቃዕ'ዩ። ብርግጽ፡ ሓንቲ ሃገር ብባዕዳዊ ወራር ናጽነታ ኣብ ሓደጋ ሞትን ሕየት ህሞት ዝወደቐሉ፣ኣብ ናጽነታ ንኽትዕቅብ ህጹጽ ሃገራዊ ኣገልግሎት ክትእውጅ ግብእ'ዩ ጥራይ ዘይኰነ፡ ነግፈረግ ዘይትብለሉ ኣድላዪ ሃገራዊ ስጕምቲ ድሕነት'ዩ። ይኹን'ምበር፡ ብሓዊ ምጽዋት ዋዛ መሲልዎ፡ ብሰንኪ ዓንዳሪ ወተሃደርዊ ዝንባለኡን ኣምባገነናዊ ሕማም መራሕቱን ንልኡላውነት ሃገሩ ባዕሉ ዘድፍር ከም ህ.ግ.ደ.ፍ ዝኣመሰለ ስነ-ስርዓት ዘይብሉ ስርዓት፡ ነቲ ምስ ጐረባብቲ ሃገራት ብሸለትነቱን ብትዕቢቱን ኣብ ዘይምልከቶ ውሽጣዊ ግዳያት እናተኣደየ "ጣኦት ጎደቦ" ተሸይሙ ብጎደብኡ ንኽምለኽ ኣሳዊሩ ዘባርያ ኲናት፡ ዘገልግሎ ዘይነጽፍ ምንጪ ወተሃደራት ንኽምልምልን፡ ነቲ ኲናት ዝምውለሉ ሸርፊ/ወጻኢ ንኽድልብን፡ ዝእወጅ ብይን መወዳእታ ዘይብሉ ግዱድ "ሃገደራዊ ኣገልግሎት"ን ዘይሕጋዊ "ቀረጽ ክልተ ካብ ሚእት"ን ግን ግቡእን ኣድላዪን ኣይኰነን። ብሕልፊ "ሃገራዊ ኣገልግሎት"፡ ብጉልባብ "ምህናጽ ሃገር" ብዘይተኸፍለ ጉልበት ንመንግስታዊ ቍጠባዊ ውጥናት ንምስላጥ፡ ንመንእሰያት ብዘይድልየቶም በስገዳድ ገፊፍካ ይካየድ ኣብ ርእሲ ምህላዉ፡ ዘብቃዓሉ ደረት ግዜ ዘይብሉን፣ ንዘይምለስ ሸዊት ዕድመኦም ዝሰርቐን ስለ ዝኾነ፡ ብሰንኩ ኣብ ወርሒ ብውሕዱ ክሳብ ክልተ ሽሕ ዝኾኑ መንእሰያት ካብ ኣደራዕ "ሃገራዊ ኣገልግሎት" ኣምሊጦም ይስደዱን ካብ ዓቕሊ ጽበት ዝተላዕለ

ተገሪሆም ኣብ መጻወድያ ኣካላት ሰብ ዝነግዳ ማፍያታት ውድባት ይወድቁን ምህላዎም ዘይከሓድ ምስጢር ኣደባባይ ኢዩ። እቲ ኣዋጅ ክልተ ካብ ሚእቲ እውን እንተኾነ፡ ነቶም ኣብ ወጻኢ ዝርከቡ ኤርትራውያን ዜጋታት ከይተወከስካ ብኢደወነንካ ዝተኣወጀ ኣብ ርእሲ ምኻኑ፡ ኣብ ኤርትራ ንኸይምለሱ ንዝተደልዩ ንኣመሓዳድራኻ ዝቃወሙ ኣብ ወጻኢ ተሰዲዶም ዝነብሩ ዘሎዉ ንቑሓትን ንጡፋትን ባእታታት፡ ከም ዘይምለሱ ንምግባር ከምኡ'ውን ካብቲ ኣብ ወጻኢ ዘሎ ዑቕበኛ ሽርፊ-ወጻኢ ንምምእራር ተሓሊኑ ዝተኣወጀ'ዩ። በዚ መሰርት'ዚ፡ እቲ ተጣበቕቲ ንስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ካብ ሓላፍነት ሓራ ንምውጻእ፡ ክልቲኡ ብይናት **"ድሕነት ሃገርናን ናጽነትናን ንምዕቃብ ዝተተግበረ፡ ንልዑል ብልሃትን ረዚን ሓልዮትን መንግስቲ ኤርትራ ዘረጋግጽ ህያው ምስክር'ዩ"** ብምባል ውግሐ-ጸብሐ ዝጣበቕሉ ዘሎዉ ምጒት፡ ሓቅነት ዘይብሉ ዝተጋነነ ጃህራ ወደስቲ ኢዩ።

ኣብዚ ክሳብ ሕጂ ኣብ ትሕቲ "ሕጋውነት መንግስቲ ኤርትራ" ዝብል ንኡስ ኣርእስቲ ክቐርብ ዝጸንሐ ትንተና፡ መንግስቲ ኤርትራ ብዘየማትእ ሕጋዊ መንግስቲ ከም ዘይኮነ ዋሕ ኢሉ በሪሁ ኣሎ። ካብዚ ቀጺልና፡ ኣብ ዝስዕብ ካልኣይ ክፋል'ዚ ኣንቀጽ'ዚ፡ ስርዓት ህ.ግደፍ ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ምኻኑን ዘይምኻኑን ንምርግጋጽ፡ ኣብ ሕቶ ደሞክራሲ ብምትኳር ንባህርዛኡን ስነ-ሓሳቡን ሜላታቱን ኣገንዚብና ብምትንታን ክንድህስሶ'ና።

yassinomer01@gmail.com